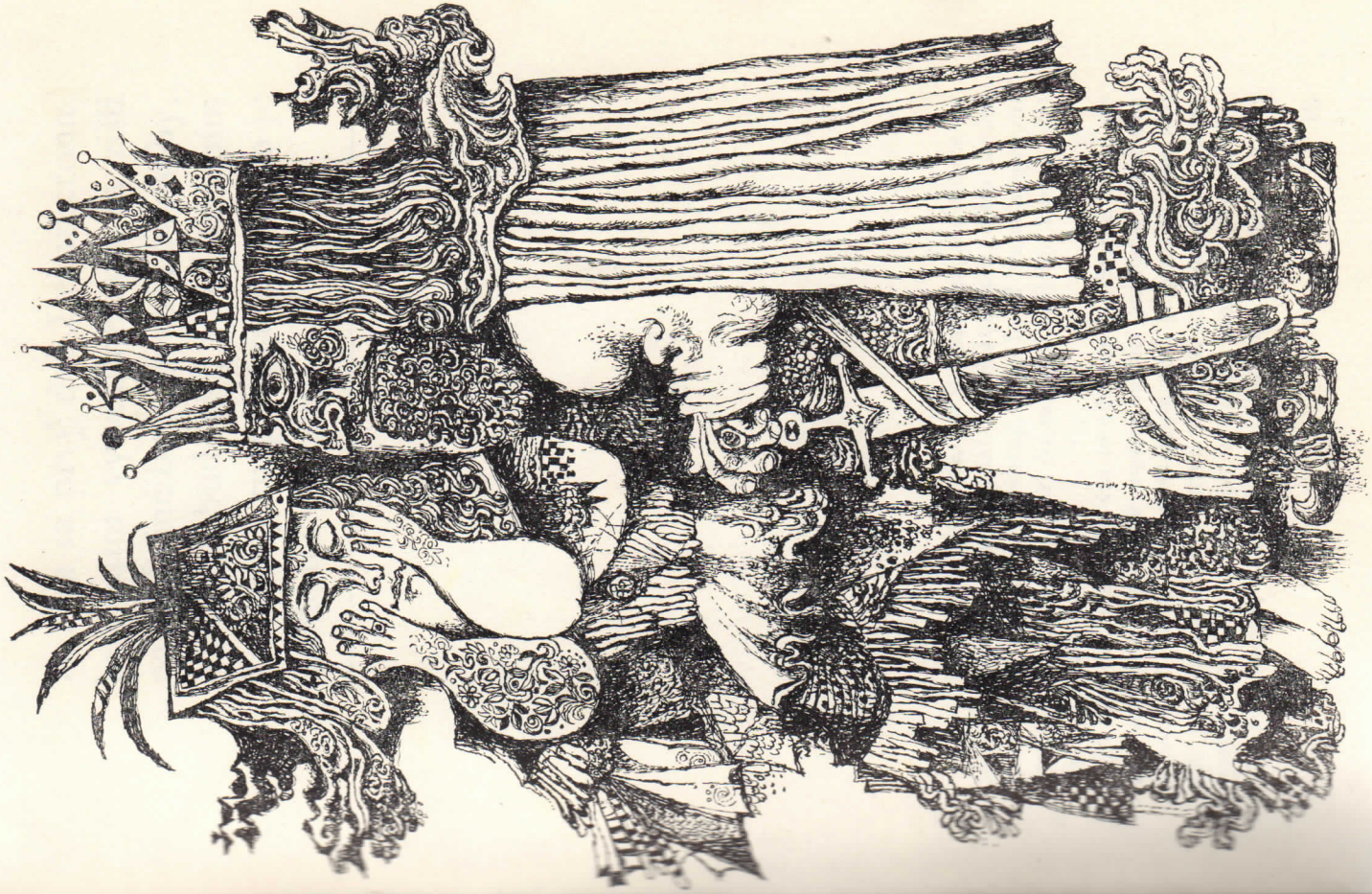
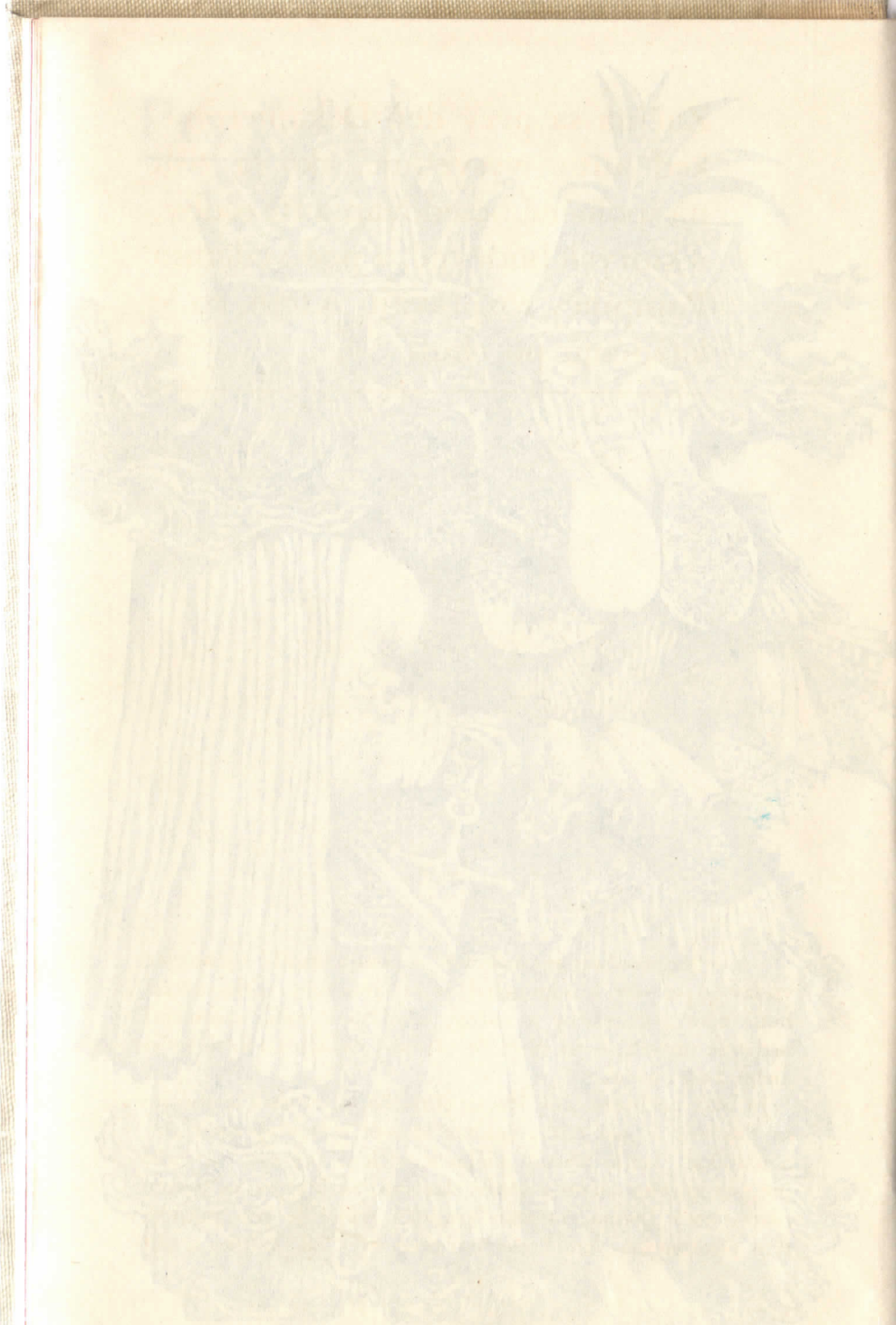

Prvý deň

Začína sa prvý deň Dekameronu, keď autor vysvetľuje, ako sa zišli na spoločné besedovania tie osoby, o ktorých bude reč, a pod vedením Pampiney rozprávajú o tom, čo je každému po chuti.

Najpôvabnejšie panie, keď si pomyslím, aké súcitné ste všetky od prírody, musím uznať, že začiatok tohto diela sa vám bude zdať pochmúrny a vážny, lebo hneď treba spomenúť nedávne umieranie na mor, čo zarmúti každého, kto to videl alebo o tom počul.

Ja však nechcem, aby vás to odradilo od čítania a aby ste sa nazdali, že pri čítaní budete musieť jednoducho roniť slzy a nariekať. Tento hrozný začiatok nech je pre vás taký ako pre putujúceho drsné a strmé skalisko, za ktorým sa potom rozprestiera krásna, utešená krajinka, ktorá je pre pútnika tým pôvabnejšia, čím ťažšie mu bolo vyjsť na skalisko a zísť

z neho. A pretože po najväčšej radosi prichádza zvyčajne smútok, tak aj smútok končí sa veselím, ktoré po ňom nasleduje.

Po týchto krátkych a nepríjemných veciach (vpravím krátkych, lebo o nich hovoríme iba krátko), príde čoskoro zábava a príjemné chvíle, ktoré som vám predtým sľúbil a ktoré by ste možno po takom začiatku ani nečakali, keby som vám o tom nebol povedal. Bol by som rád, keby som vás nemusel viesť po takej nepríjemnej ceste ta, kde vás chcem zaviesť. No keďže bez tejto pripomienky by ste nevedeli, ako vznikli historiky, o ktorých čoskoro budete čítať, musím vám o tom napísať — a už aj začínam.

Nuž teda hovorím, že od spásonosného vtelenia Božieho Syna prišlo sa k roku tisíc tristo štyridsiatemu ôsmemu, keď do vynikajúceho mesta Florencie, najkrajšieho zo všetkých talianskych miest, vošiel smrtiaci mor, ktorý doľahol na smrteľníkov vplyvom nebeských telies alebo ako spravodlivý boží hnev, aby sme sa napravili. Niekoľko rokov predtým kosil vo východných krajinách, kde zahynulo nespočetné množstvo ľudí, prenášal sa neustále z jedného miesta na druhé a nemilosrdne sa šíril na západ.

Proti nemu nepomáhala nijaká šikovnosť ani ľudská obozretnosť, i keď mestá určili osobitných úradníkov, ktorí prísne dbali na poriadok, zakazovali chorým vstupovať do mesta a dávali všelijaké rady, ako si zachovať zdravie. Nepomáhali ani úpenlivé prosby, ktorými sa zbožní ľudia veľa ráz na dlhých procesiách aj iným spôsobom obracali k Bohu. Už začiatkom jari spomenutého roku sa začali prejavovať podivuhodným spôsobom účinky moru. Nebolo to tak ako na východe, kde neklamným znamením nevyhnutnej smrti bolo krvácanie z nosa. Tu na počiatku choroby mužom a ženám na slabine alebo pod pazuchou tvorili sa opuchliny, ktoré narástli asi do veľkosti jablka alebo vajca. Niektoré narástli väčšie, iné menšie a ľudia im hovorili hrče. Tieto smrtonosné hrče sa čoskoro začali šíriť po iných častiach tela, potom sa menili na čierne či tmavobelasé škvrny, ktoré sa zjavovali na rukách, stehnách a inde na tele. Jeden mal veľké škvrny a nebolo ich veľa, iný malé, ale viac. A tak hrče aj škvrny boli znamením rýchleho konca pre toho, na kom sa zjavili.

Čoskoro sa ukázalo, že proti tejto chorobe nič nepomáha, ani rada lekára, ani lieky. Možno to bolo preto, že ľudia ne-

poznali povahu choroby. Ochoreli okrem učených ľudí aj ženy a muži, ktorí nemali o lekárstve ani potuchy, nepoznali pôvod choroby, nebrali nijaké lieky, a tak sa uzdravilo naozaj málo ľudí, skoro všetci zahynuli na tretí deň, čo sa zjavili príznaky. Jeden umieral rýchlejšie, iný pomalšie, ale všetci umierali bez horúčky alebo iných príznakov.

Mor zúrilo preto tak silno, že sa stykom prenášal z chorých na zdravé osoby ako oheň na suché alebo masné predmety, keď sú v jeho blízkosti. Nákaza sa prenášala na zdravých ľudí nielen stykom s chorými, ale, ako sa ukázalo, aj dotykom šiat či inej veci, ktorej sa dotkol alebo ktoré používal nakažený.

Je čudné, čo vám teraz musím povedať, a keby to toľko ľudí nebolo videlo a keby som to sám na vlastné oči nebol uzrel, sotva by som sa opovážil tomu uveriť, a tým menej o tom napísať, i keby som to bol počul od najvieryhodnejšieho človeka. Hovorím vám, že sa táto choroba neprenášala len z človeka na človeka, ale aj na zvieratá, ktoré zakrátko hynuli. O tom som sa presvedčil na vlastné oči. Na ulicu vyhodili handry po nejakom chudákovi, ktorý umrel na túto chorobu, potom prišli dva bravy, ktoré sa podľa svojho zvyku rypákom hrabali v handrách a potom handry trhali aj zubami. O hodinku sa začali tacať, ako keby boli zožrali jed, a potom sa oba zvalili na handry, ktoré na svoje nešťastie predtým trhali.

Takéto prípady budili strach a obavy ľudí, čo boli ešte zdraví, všetci sa snažili vyhnúť chorým, utekali pred nimi a pred ich vecami v nádeji, že sa takto zachránia.

Niektorí si mysleli, že sa pred touto chorobou ochránia, keď budú striedmo žiť a zrieknu sa blahobytu. Utvorili si spoločnosti a žili odlúčene od ostatných; pozatvárali sa do domov, kde nebol chorý a kde sa dalo dobre žiť, jedli veľmi striedmo, a to najjemnejšie jedlá, pili najlepšie vína, vyhýbali sa prepychu, neprijímali návštevy, nehovorili o chorobe a smrti a trávili čas pri hudbe a v zábave, ktorú si mohli dožiť.

Podaktorí boli zase opačnej mienky a tvrdili, že najlepším liekom proti tejto chorobe je poriadne si vypiť a užívať život, chodiť, veselo spievajúc, na prechádzky, ukojiť pokiaľ možno všetky chůtky, smiať sa a vysmievať sa všetkému, čo sa vôkol deje. A ako to hlásali, tak aj konali: deň a noc chodili z krčmy do krčmy, pili bez miery, ba chodili aj po cudzích domoch,

len čo zaľuchali, že je tam niečo, čo by im poskytlo zábavu a prišlo im na chuť.

To mohli ľahko robiť, lebo nik si necenil život, vzdal sa svojich vecí, akoby sa vzdal seba samého: väčšina domov sa stala majetkom všetkých a ak cudzinec vošiel do domu, počínil si tu ako majiteľ. Ale aj pri týchto výstrednostiach sa všemožne vyhýbali chorým.

Pri tomto súžení a trápení v našom meste takmer celkom upadla a poklesla ctihodná vážnosť a úcta k zákonom božským aj ľudským, lebo tí, čo sa mali starať o zachovávanie tejto vážnosti, pomreli ako ostatní ľudia, alebo ochoreli, alebo ostali bez rodín, a tak nemohli vykonávať svoj úrad a každý si robil, čo chcel.

Mnoho bolo aj takých, ktorí si zvolili strednú cestu: neobmedzovali sa v jedle ako tí prví, ani sa neoddávali pitiu a veselostiam ako tí druhí; užívali po chuti a do sýtosti všetko a neuzatvárali sa, ale chodili na prechádzky. V ruke nosili kvety, byliny alebo rôzne druhy korenia, podchvíľou k nim privoniavali, lebo sa nazdávali, že najlepšie je chrániť si mozog ich vôňou; vzduch totiž bol plný zápachu po mŕtvolách, chorobách a liekoch.

Niektorí si mysleli (čo bolo hľadám istejšie), že proti moru niet lepšieho lieku ako utekať pred ním; preto sa nestarali o nič iné iba o seba a mnohí, muži aj ženy, opustili mesto, svoje domy, svoj kraj, príbuzných, zanechali majetok a vyhľadávali cudzí alebo svoj vidiecky príbytok, akoby ich tam nemohol dosiahnuť boží hnev, ktorý morom trestal ľudskú nepravosť, nech už bola hocikde, a mal zasiahnuť len tých, čo sa zdržiavali v hradbách svojho mesta, akoby verili, že v meste každému odbila posledná hodina.

I keď všetci, čo tak zmýšľali, neumreli, mnohí sa nezachránili. Keď ochoreli, zdraví im nepomáhali, a zomierali všetkými opustení.

Nehľadiac na to, že sa jeden stránil druhého, že sa sused nestaral o suseda a že sa ani príbuzní nestýkali, alebo len veľmi zriedka, a to iba na diaľku, toto utrpenie naplnilo duše mužov a žien takou hrôzou, že brat opúšťal brata, strýc synovca, sestra brata a často i žena muža — a čo je ešte horšie, ba priam neuveriteľné — otcom a matkám sa zbridilo ošetrovať vlastné deti.

Takto bolo mnoho chorých mužov a žien odkázaných iba

na pomoc milosrdných priateľov — a tých bolo veľmi málo — alebo na lakomé služobníctvo, ktoré nečestne lákala bohatá odmena, ale ani tých nebolo mnoho. Väčšinou to boli nešikovní ľudia, ktorí nevedeli ošetrovať chorých a poslúžili hľadám iba tým, že podali, čo si chorý žiadal, ináč bezmocne pozerali, ako chorí umierajú. No často sa stalo, že pri takejto službe aj sami zomierali, a to len pre baživosť po zárobku.

Keďže chorých opúšťali susedia, príbuzní a priatelia a nebolo dost sluhov, stávalo sa, čo bolo predtým neslýchané, že si chorá žena, i keď bola pekná, zvodná, zavolała muža, mladého či starého, aby ju opatroval, a pred ním si odhalila celé telo ako pred ženou, keď to vyžadovala choroba. Možno preto ženy, ktoré sa uzdravili, boli potom menej počestné.

Smrť skosila aj veľa takých ľudí, čo by sa boli možno zachránili, keby ich bol mal kto ošetriť. Keďže chorých neošetrovali a mor zúrnil, v meste zomieralo mnoho ľudí vo dne i v noci, takže každý sa zhrozil, keď o tom počul, a najmä keď to videl. Medzi tými, čo ostali pri živote, vládli také mravy, ktoré sa celkom priečili predošlým mravom.

Bývalo zvykom (ako to vidáme ešte za našich dní), že sa v dome mŕtveho schádzali ženy z príbuzenstva a susedky a tam plakali spolu so ženami z najbližšieho príbuzenstva. Príbuzní a susedia sa schádzali pred domom nebohého s mešťanmi a podľa toho, do akého stavu patrila zosnulá, prišlo ta kňazstvo a ľudia rovnakého spoločenského postavenia ako mŕtvy, tí ho odniesli na pleciach pri pohrebných obradoch uprostred sviec a za spevu do kostola, ktorý si nebohý určil, ešte kým žil.

Keď veľmi zúrnil mor, tieto zvyky takmer celkom zanikli a ujali sa nové. Umierajúceho už neoplakávali ženy, ba mnohí sa pobrali na druhý svet bez svedkov. Slzy, plač, vykladanie nad mŕtvym, to bolo už vzácnym zjavom. Vystriedali ich smiech, žart, družné zábavy, najmä u žien, z ktorých takmer načisto vymizol jemný ženský súcit.

Bolo vzácnosťou, ak mŕtveho odprevádzalo do kostola desať-dvanásť mužov, no neboli to ctihodní a vznešení mešťania, ale obyčajní hrobári z nižších vrstiev, ktorých volali pochovávačmi. Tieto služby robili za peniaze, s márkami sa ponáhľali do najbližšieho kostola, a nie do toho, ktorý si nebohý pred smrťou určil. Za márkami šli štyria-šiesti kňazi s niekoľkými sviecami a často aj bez nich. Kňazi narýchlo

vykonali obrady a pochovávači vložili mŕtveho do najbližšieho prázdneho hrobu.

Drobný ľud a čiastočne aj príslušníci strednej vrstvy boli v žalostnom položení. Bieda ich nútila ostať doma, a keďže sa stýkali s chorými susedmi, tisíce z nich denne ochoreli. Ich nikto neobsluhoval, nikto neošetroval, zomierali bez pomoci a záchrany. Vo dne v noci umieralo veľa ľudí na uliciach, a mnohých, čo umreli doma, prezrádzal len hrozný zápach rozkladajúceho sa tela. Mŕtvych a umierajúcich bolo všade plno. Týchto chudákov odpratávali susedia, lebo sa báli mŕtvol v rozklade. Zriedka to robili zo súcitu k mŕtvemu. Sami alebo za pomoci nosičov, ak boli naporúdzi, vynášali z domov mŕtve telá, kládli ich pred dvere, kde ich najmä ráno bývalo nespočetné množstvo. Potom poslali po máry, ale pre nedostatok már často kládli mŕtvych na obyčajné dosky.

Na niektorých márach niesli dvoch až troch mŕtvych, ba na niektorých ležala manželka s mužom, dvaja-traja bratia, otec a syn. Stávalo sa, že ku kňazom, ktorí šli niekoho pochovávať, pripojili sa nosiči s tromi alebo štyrmi márkami a kňazi namiesto jedného pochovali naraz šesť, osem, ba aj viac mŕtvych. Týmto zosnulým nikto nezapálil sviečku, nik ich neoplakával, nik ich neodprevadil na poslednej ceste. Veci dospeli tak ďaleko, že sa o umierajúcich nestarali ani tak ako dnes o chorú kozu. A tu sa jasne ukázalo, čo by múdri neboli zistili za prirodzeného priebehu života, že všetko treba trepezlivo znášať a že veľké utrpenie môže urobiť aj z nemúdrych ľudí odovzdaných osudu a rozvážnych.

Keď už bolo veľa mŕtvych, ktorých deň čo deň skoro každú hodinu prinášali do kostolov, a keď už nebolo ani posvätenej zeme pre mŕtvolu, lebo každý chcel vopred vyžiadané miesto pre mŕtveho, na cintorínoch začali kopať veľké jamy a do nich kládli na stá mŕtvol. Ukladali ich, ako ukladajú tovar na lodiach, jedného na druhého; každú vrstvu posypali trochu zeme, a tak pokračovali, kým jama nebola plná.

Vynechám podrobnosti o utrpení, ktoré vtedy postihlo mesto, a spomeniem len, že tie zlé časy, ktoré doľahli na ľudí v meste, neušetrili ani jeho okolie, kde v roztrúsených dedinkách (nehovoriac o opevnených miestach, ktoré sa podobali mestám, čo aj boli malé) na poliach umierali biedni a chudobní roľníci a ich rodiny; umierali bez ošetrovania, nik sa o nich ne-

staral, nikto sa nestaral o polia a domy, ľudia umierali vo dne v noci ako dobytok.

Aj na vidieku sa uvoľnili mravy ako v meste; ľudia sa nestarali o nič, akoby čakali smrť v ten deň, ktorý sa začínal, zanedbávali svoju robotu, nepomáhali dobytku, zanedbali plodiny, všetko míňali tak ako v súdny deň. Z chlievov vyhnali ovce, kozy, ošípané, sliepky, z maštali voly, osly, ba aj psov, najvernejších druhov človeka, a tí sa potulovali po poliach, kde ležalo neskosené obilie. Mnohé zvieratá ako keby mali rozum, vracali sa nasýtené bez pastiera večer domov, keď sa celý deň boli pásli.

Treba ešte dodať, že za múrmi mesta Florencie, ako sa zistilo, pre zlé ošetrovanie alebo opustenosť zahynulo na mor od marca do júla vyše stotisíc ľudí. Keby nebolo morovej rany, nikto by ani nebol veril, že mesto má toľko obyvateľov. Koľko veľkých palácov, koľko krásnych domov, ktoré kedysi boli plné služobníctva, pánov a paní, bolo teraz opustených bez jediného sluhu! Koľko starých rodov, prebohatých dedičstiev, koľko majetku ostalo naraz bez dediča. Koľko zdravých mužov, koľko krásnych žien, koľko pôvabných mladíkov, ktorých by nielen ľudia, ale sám Galenus, Hypokrates či Eskulapius uznali za najzdravších, ráno jedlo s rodičmi, druhmi a priateľmi a večer už večerali na onom svete so svojimi predkami.

Mne samému je ľúto rozprávať o toľkých utrpeniach, preto vynechám to, čo môžem zamlčať, a poviem iba toľko, že v čase, keď už mesto bolo takmer bez obyvateľov, zišlo sa v ctihodnom božom chráme Santa Maria Novella (ako som sa o tom dozvedel od vierohodnej osoby) raz v utorok ráno, keď už v kostole nebolo takmer nikoho, sedem mladých paní. Prišli na služby božie v smútočných šatách, ako si to vyžadovala doba. Boli to panie, ktoré navzájom pútal úprimné priateľstvo, susedky či príbuzné. Ani jedna z nich neprekročila dvadsiaty ôsmy rok a ani jedna nemala menej ako osemnásť. Boli múdre, urodzenej krvi, pekné zjavom, počestné a dobrých mravov.

Povedal by som aj ich mená, keby mi v tom nebránil závažný dôvod, aby sa niektoré z nich nehanbili za veci, ktoré si vyprávali, ktoré počúvali a o ktorých bude o chvíľu reč, lebo dnes už sú mravy, ako som spomenul, prísnejšie, než boli vtedy. Vtedy boli mravy veľmi uvoľnené nielen u ľudí toho veku, ako boli tie panie, ale aj u ľudí starších. A nechcem dať

prfležitost žičlivcom, (ktorí sú vždy ochotní hanobiť každý chvályhodný život), aby mohli nepeknými slovami znižovať počestnosť tých znamenitých paní. Aby ma však každý jasne pochopil, čo hovorím, chcem dať každej z nich meno, ktoré viac-menej zodpovedá jej vlastnostiam. Prvú z nich, a to tú najstaršiu, nazveme Pampinea, druhú Fiammetta, tretiu Filomena, štvrtú Emilia, piatu potom Lauretta, šiestu Neifile a poslednú, a to nie bez dôvodu, Elissa.

Tieto panie sa zišli v kostole celkom náhodou, nedohovorili sa; sadli si do polkruhu a po nábožných rozjímavostiach a otčenašoch začali si rozprávať mnohé veci o zlých časoch. Keď ostatné stíchli, Pampinea takto začala:

„Drahé panie, možno ste aj vy veľa rás počuli, že ten, čo si chráni svoje práva, nikomu neškodí. Je prirodzeným právom každého, kto príde na svet, aby sa staral o svoj život, chránil si ho, pričom sa často stáva, že niekto beztrešne zabije človeka, aby si zachránil vlastný život. A ak to pripúšťajú zákony, ktoré sa starajú, aby každý smrteľník dobre žil, aj my musíme použiť hocikaký prostriedok, ktorý máme naporúdzi, na ochranu života, a pritom nikoho neuraziť! Keď pozorujem už za rána naše správanie a naše časté rozhovory, vidím, a vy to takisto pozorujete, aké obavy má každá z nás o život. Nediším sa tomu, ale keď uvážim, ako sa každá bojí, čo je vlastnosťou ženy, som veľmi prekvapená, že sa nesnažíme zbaviť toho, čoho sa každá z nás bojí. Prichodí mi to, ako keby ste tu boli iba preto, aby sme mohli a museli vidieť na vlastné oči, koľko mŕtvov uložili do hrobu, a aby sme počuli na vlastné uši, či mnisi, ktorých je čoraz menej, si odspievajú predpísané hodinky, alebo aby sme každému, kto sa tu zjaví, ukazovali aj svojím odevom naše mnohé a veľké trápenie. Len čo odtiaľto odídeme, uvidíme, ako okolo nás nosia mŕtvych alebo chorých, alebo tých, ktorých súdy a zákony odsúdili do vyhnanstva. No teraz akoby zákonom na výsmech sa túlajú po našom meste a páchajú násilnosť, lebo vedia, že ochrancovia zákonov sú alebo mŕtvi, alebo chorí. Vidíme aj naničhodníkov, ako sa potlkajú po našom meste, sami sa nazývajú hrobármi, prechádzajú na koni po meste a potupnými pesničkami nám ešte zväčšujú strasti a utrpenie, počujeme iba, že ten a ten umrel alebo tamten a tamtá umierajú, a všade iba bolestný plač; a čo keby ešte aj mŕtvi vedeli nariekať!

Keď sa vraciam domov — neviem, či sa vám to tiež stáva

ako mne — nachádzam zo služobníctva iba jednu ženu, a vtedy sa ma zmocní strach, až mi vlasy dupkom stávajú. Kdekoľvek pozriem, kdekoľvek sa pohnem, všade vidím iba tiene tých, čo pomreli, a naháňajú mi strach, lebo nevidím ich tváre ako za živa, ale akési pokrivené, a čudujem sa, kde ich nabrali.

Preto sa necítim dobre ani vonku, ani doma, o to väčšmi, lebo zistujem, že kto okrem nás mal možnosť niekam odísť, ako máme my, nezostal v meste. Ba aj to som si všimla, aj o tom som počula (ak tu niekto ostal), že tí, čo zostali, nerobia rozdiel medzi čestným a nečestným, a ak sa im zachce, vystrájajú sami alebo v spoločnosti vo dne v noci. No nielen tí, ktorých neviažu nijaké sľuby, ale aj rehoľníci v kláštoroch si nahovárajú, že môžu páchať to, čo ostatní. Spreneverili sa rehoľným sľubom, oddali sa rozkošiam, stali sa z nich rozkošníci, hýrivci a myslia si, že sa takto zachránia.

A ak je tak, ako to vidíme, prečo tu zostávame? Na čo čakáme? O čom snívame? Prečo sme pohodlné a ľahostajné voči sebe väčšmi ako ostatní? Vari si myslíme, že nemáme takú cenu ako ostatní? Namýšľame si, že náš život je späť s našim telom pevnejším putom než život ostatných a že sa nemusíme o nič starať, čo by náš život nenarušilo? Veľmi sa mýlite! Klameme sa! A aké sme len hlúpe, že si to namýšľame. Dost keď si pomyslíme, koľko mladých ľudí a mladých žien zahubil hrozný mor. Aby sme z ľahostajnosti či nedbanlivosti neupadli do toho, čomu sa pri troške dobrej vôle môžeme vyhnúť, myslím si, hoci neviem, či budete s mojím návrhom súhlasiť, že by bolo najlepšie, keby sme všetky, ako sme tu, odišli z mesta. To už urobilo veľa ľudí pred nami a tým by sme ušli aj pred smrťou, aj pred nepeknými výčinmi nečestných ľudí. Odídeme čestne na svoje vidiecke sídla, všetci ich máme, a tam sa oddáme rozumným radostiam, veselíu a zábave. Tam počujeme spev vtáčkov, uvidíme zeleň stromov, kopce a rovinky, tam sa vlní ako more krásne pole, tam rastie veľa stromov, kríkov a aj nebo je tam milostivejšie, lebo čo aj je teraz nahnevané, nemôže nám odoprieť svoju večnú krásu, ktorá je oveľa pôvabnejšia na pohľad ako prázdne múry nášho mesta. Okrem toho je tam svieži vzduch, sú tam zásoby, potrebné na živobytie, a starostí je tam menej. Aj roľníci síce umierajú ako obyvatelia mesta, ale je tam menej nepríjemností, lebo je tam menej obyvateľov a domov.

Ak na to pozriem aj z inej stránky, môžeme celkom smelo povedať, že tu nikoho nenechávame, veď nás všetci opustili, pomreli alebo ušli pred smrťou, a nás tu nechali v úzkostiach, akoby sme k nim nepatrili. Nikto nám preto nemôže nič vyčítať, lebo keby sme sa tak nezachovali, môžeme zažiť bolesť a smútok, ba aj zomrieť. Ak teda súhlasíte, myslím, že by sme dobre urobili, keby sme prikázali svojim slúžkam, aby prišli za nami so všetkým, čo potrebujeme, a potom sa vyberieme na vidiek a budeme bývať raz tu, raz inde. Budeme sa veseliť a zabávať, ako sa dá v týchto časoch tak dlho, kým sa nepresvedčíme (ak skôr nezomrieme), že nebo už urobilo koniec tejto hrôze. Ešte by som vám chcela pripomenúť, že je vhodnejšie odísť čestne, ako tu bývať bez cti, ako to robí väčšina žien.“

Panie vypočuli Pampineu a nielen pochválili jej radu, ale hneď ju chceli aj uskutočniť a začali sa radit o podrobnostiach, ako a čo urobia, pripravené vstať a pobrať sa na cestu. Filomena, ktorá bola zo všetkých najrozvážnejšia, povedala:

— Panie, to, čo nám Pampinea povedala, bolo znamenité, no nemusíme sa unáhliť, ako to chcete urobiť. Nezabúdajte, že sme ženy a ani jedna z vás nie je taká naivná, aby nevedela, ako si počínajú ženy, keď sú samy a bez pomoci mužov. Sme nestále, svojvoľné, podozrievavé, bojzlivé a niekedy maloverné, a preto sa veľmi bojím, že sa táto spoločnosť, ak zostane taká, aká je, rozpadne ešte skôr, než sa dá dokopy, a nebude to také cnostné, ako by sa na nás patrilo; nuž musíme sa postarať o inú skôr, než sa do niečoho pustíme.

Vtedy začala Elissa:

— Muži sú naozaj hlavami žien a bez ich rady sa nám málokedy podarí nejaké dielo. Ale kde takých mužov nájdeme? Všetky vieme, že väčšina z našich rodín pomrela. Tí, čo zostali nažive, sú roztratení, žijú v rôznych spoločnostiach, ani nevieme kde, a utekajú pred tým, čomu chceme vyhnúť aj my. Pribrať cudzích mužov sa nepatrí, no ak sa chceme zachrániť, musíme nájsť vhodný spôsob, ako sa tam, kde hľadáme zábavu a oddych, vyhneme mrzutosti a pohoršeniu.

Kým panie takto rozprávali, vošli do kostola traja mladí muži, pravda, najmladší z nich mal aspoň dvadsaťpäť rokov. No ani hrozný čas, ani strata priateľov, ba i rodičov, ani strach o vlastný život nemohli zahasť v ich srdci plameň lásky. Jeden sa volal Panfilo, druhý Filostrato a posledný Dioneo.

Boli veľmi milí a dobrých spôsobov a v zmätených časoch nachádzali najväčšie uspokojenie v hľadaní svojich dám, a tie všetky tri boli náhodou medzi siedmimi, o ktorých je tu reč a ktoré boli s mladíkmi spriatelnené.

Panie ich uvideli skôr, než mladíci a Pampinea s úsmevom povedala:

— Osud nám je priaznivý a posielá nám rozvážnych a pekných mladíkov, ktorí nám radi budú vodcami, služobníkmi, ak ich bez váhania prijmemo do svojich služieb.

Neifile sa zrazu zapálila v tvári, lebo jeden z tých mladíkov ju miloval, a povedala:

— Pampinea, preboha, uváž, čo hovoríš. Viem, že o každom z nich možno povedať iba to najlepšie. Verím, že sú schopní ešte väčších vecí, ako je táto, a myslím, že by nám boli dobrými a statočnými spoločníkmi, a to nielen nám, ale aj krajším a milším paniam, než sme my. Je však všeobecne známe, že sú zaľúbení do niektorých z nás, preto sa bojím, aby sa o nich z našej alebo z ich viny neklebetilo a aby im nevyčítali, že si ich berieme so sebou.

— Čo je na tom, povedala Filomena. — Ak niekde počestne žijem s čistým svedomím, nech si hovorí, kto čo chce. Boh a pravda ma obránia. Len keby boli ochotní ísť s nami, aby sme mohli naozaj povedať, ako to povedala Pampinea, že osud žičí našej výprave.

Keď ostatné počuli, ako múdro hovorila, nemali námietky, ba všetky svorne vyhlásili, že by mali mládencov zavolať, vysvetliť im, čo zamýšľajú a poprosiť ich, aby im na tejto výprave boli spoločníkmi.

Pampinea preto nepreriekla ani slova, vstala, a pretože jeden z mladíkov bol jej príbuzný, zamierila k nemu. Mladíci stáli a pozerali na dámy. Pozdravila ich s veselou tvárou, povedala im, čo zamýšľajú, a v mene ostatných ich poprosila, aby sa stali ich spoločníkmi, ak majú dobré a statočné úmysly.

Mladíci si sprvu mysleli, že panie s nimi iba žartujú, ale keď videli, že to myslia vážne, veselo odpovedali, že je im to vítané, a hneď sa aj dohodli, čo treba zariadiť pred odchodom.

Starostlivo prichystali všetky potrebné veci, poslali ich najprv ta, kam sa chceli vybrať, a nasledujúce ráno na brieždení, to jest v stredu, panie s niekoľkými slúžkami a traja mladíci s tromi sluhami opustili mesto a vydali sa na cestu.

Neprešli od mesta ani dve míle a boli na mieste, kde sa chceli uchýliť.

To miesto ležalo ďaleko od cesty na malom kopčeku, kde rástli stromčeky a kríky pokryté zeleným listím, radosť bolo pozerat naň. Hore na kopci bol palác s krásnym a veľkým nádvorím, s chodbičkami, sieňami a komnatami vyzdobenými naozaj krásnymi maľbami. Okolo paláca boli pekné kvetinové hriadky, trávniky, príjemné záhrady, studne so sviežou vodou, pivnice plné starého vína, čo bolo vhod skôr dobrým pijanom než striedmym a počestným hostom.

Spoločnosť s veľkou radosťou zistila, že všetko je v najväčšom poriadku, izby sú upratané, všade sú čerstvé kvety a všade na oknách sú siete.

Keď si po príchode konečne sadli, prehovoril Dioneo, ktorý vynikal nad ostatných jemnosťou a dôvtipom:

— Milé panie, doviedla nás sem skôr vaša rozumnosť než naša obozretnosť, a ja veru neviem, čo s tými vašimi starosťami, lebo ja som svoje nechal za bránami mesta, keď som odchádzal spolu s vami; preto si zaumieňte, že sa budete so mnou radovať, smiať a spievať (nakoľko to, ako hovorím, odpovedá vašej dôstojnosti), alebo ma prepustte, aby som sa mohol vrátiť k svojim starostiam a zostať v sužovanom meste.

A vtedy mu Pampinea, ktorá tiež chcela zahnať zlé myšlienky a starosti, celkom veselo odpovedala:

— Veľmi dobre hovoríš, Dioneo. Žime radosť, lebo sme ušli pred smútkom. Ale to, čo nie je usporiadané, ani dlho netrvá, a preto ja, ktorá som začala onen rozhovor, zorganizovala som túto spoločnosť, myslím, že by naša radosť mala pokračovať a zdá sa, že by sme sa mali nejako dohodnúť, kto nás bude viesť. My si ho budeme vážiť, poslúchať ho ako najvyššieho pána, a on zase bude dbať na to, aby sme tu viedli bezstarostný život.

— Ale každý by mal okúsiť ťarchu starostí aj radosť, spojenú s vodcovskou funkciou, či už patrí do tej alebo onej skupiny, aby nemohol druhým závidieť, že neokúsil, čo je to viesť druhých, preto navrhujem, aby ťarchu, ale aj poctu pocítil každý na jeden deň. Kto by mal byť prvý, to určíme spoločnou voľbou. Kto nastúpi druhý deň, to určí predchádzajúci vedúci podľa svojho výberu, a to vždy večer. Vedúci rozhodne a určí miesto, kde sa budeme zdržiavať a ako budeme žiť.

Všetkým sa tieto slová zapáčili a jednohlasne zvolili Pampineu za kráľovnú na prvý deň. Filomena hneď bežala po vavrín, lebo vedela, že jeho listie je symbolom vážnosti a prináša česť tomu, koho ním ovenčia. Odtrhla niekoľko vetvičiek, uvila pekný a dôstojný veniec a položila ho kráľovnej prvého dňa na hlavu. Tento veniec potom ostal aj pre ostatných za celý čas, kým táto spoločnosť tu žila, neklamným znakom kráľovskej vlády a zvrchovanosti.

Pampinea, ktorá sa teda stala kráľovnou, prikázala, aby všetci stíchli, potom dala zavolať sluhov troch mladíkov a služobné všetkých dám, boli štyri, a takto začala za všeobecného ticha:

— Som prvá kráľovná, a teda chcem ukázať, ako by mala naša spoločnosť postupovať od horšieho k lepšiemu, ako by sme mohli bez hanby žiť radosťne a cnostne, kým budeme chcieť. Ustanovujem Dioneovho sluhu Parmena za správcu, ktorý bude mať na starosti naše služobníctvo a všetko, čo sa týka služby v izbách. Ďalej je mojím želaním, aby sa Sirisco, Panfilov sluha, staral o nákupy a o pokladnicu a aby počúval Parmenove príkazy. Tindaro nech sa stará o komnaty Filostrata a druhých dvoch pánov, lebo ostatní budú mať iné povinnosti a nebudú mať na to čas. Moja Misia a Filomenina Licisea budú sa starať o kuchyňu a pripravovať pokrmy, ako im to prikáže Parmenos. Ďalej si želám, aby Laurettina Chimera a Fiammettina Stratilia starostlivo dbali o poriadok v ženských komnatách, aby dbali o čistotu všade, kde sa budeme zdržiavať. Ďalej si želám a nariaďujem, aby každý, hocikam ide, alebo sa odkiaľkoľvek vráti, prinášal nám zvonku len samé veselé zprávy, ak mu je naša priazeň milá.

Keď tieto príkazy vypočuli, všetci ich schválili, potom Pampinea vstala a povedala:

— Sú tu krásne záhrady a pekné lúky, je tu veľa príjemných miest, kde môže každý ísť podľa svojej vôle a pre svoje potešenie. Keď však udrie deviata hodina ranná, všetci musia byť tu, aby sme mohli spoločne jesť.

Len čo kráľovná prepustila veselú spoločnosť, všetci mladci s milými paniami sa rozišli do záhrad a hneď aj videli, ako sa Parmenos statočne ujal svojej úlohy. Lebo len čo vošli do siene na prízemí, videli stoly prikryté čistými obrusmi, na stole poháre, ktoré sa len tak leskli, a po stole porozkladané kvety zimozelene. Na kráľovnino želanie všetkým poliali ruky

vodou podľa poradia, ktoré určil Parmenos, a zasadli si k stolu. Priniesli im dobre pripravené pokrmy, jemné víno a traja sluhovia ich obsluhovali pri stole. Každý sa tešil, že všetko bolo takto pripravené, všetci veselo jedli a pritom milo žartovali. Keď sa najedli, všetko zo stola odpratali a priniesli hudobné nástroje, lebo panie ako aj mladíci vedeli tancovať a niektorí vedeli krásne spievať a hrať. Dioneo na kráľovnin príkaz vzal píšťalu, Fiammetta violu a začali lahodne hrať pieseň do tanca. Kráľovná poslala služobníctvo, aby sa šlo najesť, potom vzala ostatné panie a dvoch mladíkov do kola a začali tancovať. Po tanci spievali lúbezné piesne.

Takto trávili čas tak dlho, kým sa kráľovnej nepozdalo, že prišiel čas na popoludňajší oddych. Prepustila všetkých a traja mladíci odišli do oddelených izieb, kde mali pripravené posteľe. Všade bolo plno kvetín, v jedálni takisto ako v komnatách dám i pánov.

Vyzliekli sa a ľahli si. Len čo odbila tretia hodina, kráľovná vstala, dala zobudiť aj ostatné panie a mladíkov s pripomenutím, že veľa spánku vo dne škodí, a všetci odišli na lúku, kde bola vysoká zelená tráva a kde ani slnko nepreniklo. Vial tu príjemný vetrík a kráľovná prejavila želanie, aby si sadli v kruhu do trávy. Potom takto začala:

— Ako vidíte, slnko stojí hodne vysoko a je poriadna horúčava. Počúť iba cvrčky hore na olivách. Myslím, že by nebolo dobre ísť niekam inam. Je tu pekne, ovieva nás ľahký vetrík, ba máme tu, ako vidíte, aj šachové stolíky a každý sa môže baviť, ako chce.

— Ale ak by ste so mnou súhlasili, nebudeme sa hrať nijakú hru, lebo si myslím, že pri hre sa jeden z partnerov obyčajne nahnevá, a tak tá druhá strana nemá z hry nijakú radosť, ba ani diváci, preto radšej si vyprávajme nejaké príbehy, a bude sa zabávať celá spoločnosť, ktorá počúva, čo jeden rozpráva. Len čo každý z nás rozpovie nejaký príbeh, už aj sa bude slnko skláňať, horúčava poľaví a my si budeme môcť vyjsť, kde budeme chcieť, a ešte aj cestou sa pobavíme. Ak teda súhlasíte — ja som však rozhodnutá robiť to, čo vy chcete — urobíme tak. Ak však nesúhlasíte, môže každý z vás robiť do večera to, čo sa mu najväčšmi páči.

Panie a mladíci sa rozhodli, že si budú rozprávať príbehy.

— Nuž tak, — začala kráľovná, — ak chcete, nech

každý rozpráva prvý deň to, čo sa mu páči, a nech si vyberie taký námet, aký sa mu páči.

Nato sa obrátila k Panfilovi, ktorý sedel po jej pravici, a milo ho vyzvala, aby začal rozprávať niečo, v čom by mohli aj ostatní pokračovať.

Panfilo poslušol jej rozkaz a zatiaľ čo ostatní počúvali, takto rozprával.